

V Bruseli 21. novembra 2023
(OR. en)

15732/23

DEVGEN 214
RELEX 1358
ACP 121
SUSTDEV 150
DIGIT 270
ENV 1341
CLIMA 576
SOC 810

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Dátum:	21. novembra 2023
Komu:	Delegácie
Č. predch. dok.:	15128/23
Predmet:	Sociálna, zelená a digitálna transformácia – závery Rady (21. novembra 2023)

Delegáciám v prílohe zasielame závery Rady o sociálnej, zelenej a digitálnej transformácii, ktoré Rada prijala na svojom 3 985. zasadnutí 21. novembra 2023.

Závery Rady o sociálnej, zelenej a digitálnej transformácii

1. Rada opätovne potvrdzuje záväzok Európskej únie a jej členských štátov vo vzťahu k Agende 2030 pre udržateľný rozvoj a jej cieľom udržateľného rozvoja, pretože je našim kolektívnym, univerzálnym a nedeliteľným plánom dosiahnutia udržateľnej a mierovej budúcnosti. Rada ďalej potvrdzuje záväzky uvedené v záveroch Rady z 27. júna 2023 o EÚ v polovici obdobia vykonávania Agendy 2030, ako aj v politickom vyhlásení zo samitu o cieľoch udržateľného rozvoja konanom v roku 2023. Rada v tejto súvislosti podčiarkuje význam prvého dobrovoľného preskúmania EÚ, ktoré sa predložilo na politickom fóre OSN na vysokej úrovni pre udržateľný rozvoj 19. júla 2023 ako konkrétny prejav pevného záväzku EÚ k udržateľnému rozvoju na domácej úrovni, kde je významnou hnacou silou opatrení EÚ, ako aj na celom svete prostredníctvom podpory partnerských krajín v ich úsilí o vykonávanie.
2. Rada pripomína nový Európsky konsenzus o rozvoji a zdôrazňuje vedúcu úlohu EÚ a jej členských štátov pri súdržnom, komplexnom a účinnom vykonávaní všetkých troch rozmerov Agendy 2030 – hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho – vyváženým a integrovaným spôsobom so zreteľom na jej hlavné zásady účasti, transparentnosti, zodpovednosti a záväzku nezabudnúť na nikoho, ktoré vychádzajú z prístupu založeného na ľudských právach.
3. Rada zdôrazňuje, že udržateľnému rozvoju v súčasnosti bráni medzinárodný kontext, ktorý sa vyznačuje hlbokou neistotou a novou geopolitickou dynamikou. Vo vysoko prepojenej globálnej spoločnosti krízu v oblasti zmeny klímy a ekologickú núdzovú situáciu znásobujú otrasy a konflikty, ako je pandémie COVID-19 a ruská útočná vojna proti Ukrajine, čo vedie k destabilizácii geopolitického prostredia, zhoršeniu globálnych výziev a rastúcej nestabilite, čo má badateľný vplyv na rozvojové krajiny. Rada so znepokojením berie na vedomie zistenia správy o globálnom udržateľnom rozvoji¹ týkajúce sa zhoršenia plnenia cieľov udržateľného rozvoja, ako aj poklesu indexu ľudského rozvoja, ktoré oddiaľujú medzinárodné spoločenstvo od splnenia Agendy 2030 a odrádzajú od udržateľnej a inkluzívnej transformácie.

¹ <https://sdgs.un.org/gedr/gedr2023>

4. Rada uznáva, že v rámci navrhnutom v Agende 2030 by zelená a digitálna transformácia mala podporovať štrukturálne zmeny potrebné na dosiahnutie cieľov udržateľného rozvoja, ako aj cieľov Parížskej dohody o zmene klímy a globálneho rámca pre biodiverzitu z Kunmingu a Montrealu. Tieto transformácie a ich vzájomné prepojenia majú potenciál spoločne vytvárať udržateľné, spravodlivé, inkluzívne a konkurencieschopné medzinárodné modely spotreby a výroby, ktoré sú viac zamerané na človeka, efektívnejšie využívajú zdroje a sú šetrnejšie k životnému prostrediu, podporujú obehové hospodárstvo a riešenia blízke prírode, posilňujú prepojenosť, inováciu a hospodársku transformáciu. Ak sú politiky transformácie v jednotlivých odvetviach medzi sebou zosúladené a berú ohľad na záujmy partnerských krajín, ako aj na sociálne aspekty, voľný obchod, podnikanie a podporu rozvoja podnikania, tieto transformácie majú schopnosť vytvárať formálne, dôstojné a vysokokvalitné pracovné miesta s vysokou pridanou hodnotou, ako aj podporovať rovnosť, sociálne začleňovanie a odstraňovanie chudoby.
5. Rada osobitne zdôrazňuje, že rastúca miera chudoby a nerovnosti v rámci krajín a medzi nimi predstavuje hrozbu pre udržateľný rozvoj. Bráni dlhodobej hospodárskej stabilite a zelenému a inkluzívnemu rastu, ovplyvňuje zdravie, potravinovú a výživovú bezpečnosť, vzdelávanie, rodovú rovnosť a posilnenie postavenia žien a dievčat, narúša sociálnu súdržnosť, podkopáva inštitucionálnu legitimitu a poškodzuje životné prostredie. Nerovnosti, chudoba a sociálne vylúčenie sú okrem toho závažnou hnacou silou sociálnych nepokojov, politickej nestability a konfliktov.
6. V spolupráci s partnerskými krajinami by sa mala posilniť a presadzovať účinná a pozitívna sociálna agenda, aby sa na nikoho nezabudlo, využili sa prínosy zelenej a digitálnej transformácie a aby boli tieto prínosy spravodlivé, udržateľné, odolné, transformačné a inkluzívne. Rada zdôrazňuje, že tento komplexný prístup založený na sociálnej, zelenej a digitálnej transformácii odráža hodnoty EÚ, zameriava sa na posilnenie autonómie partnerských krajín a dodáva partnerstvu EÚ pridanú hodnotu.

7. Táto sociálna agenda by zahŕňala najmä posilnenie politík okrem iného v oblasti vzdelávania a technického a odborného vzdelávania a prípravy (TVET), zdravia, dôstojnej práce, sociálnej ochrany a prístupu k vysokokvalitným základným verejným službám, najmä k vode, sanitácii a hygiene (WASH). Usmerňovali by ju zásady rámca spravodlivej transformácie pre všetkých, ako aj odstraňovanie chudoby a znižovanie nerovností, presadzovanie rodovej rovnosti a posilňovanie postavenia žien a dievčat, účasť a posilňovanie postavenia mladých ľudí a začleňovanie osôb so zdravotným postihnutím. Táto sociálna agenda by bola založená aj na súdržnosti politík, dobrej správe vecí verejných a prístupe založenom na ľudských právach a zaoberala by sa politikami, ktoré uznávajú, znižujú a prerozdeľujú neplatenú starostlivosť a odmeňujú a zohľadňujú platenú opatrovateľskú prácu. Rada pripomína záväzky stanovené v nariadení o nástroji NDICI – Globálna Európa, a to aspoň 20 % oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA) financovanej v rámci nástroja vyčleniť na sociálne začlenenie a ľudský rozvoj a dosiahnuť, aby sa rodová rovnosť stala hlavným alebo významným cieľom aspoň v 85 % nových vykonávaných akcií.
8. Posilnenie sociálnej súdržnosti a uľahčenie prístupu k základným sociálnym službám a sociálnej ochrane znižuje chudobu a nerovnosti a má potenciál podporovať nové spoločenské zmluvy a sociálne začleňovanie z globálneho hľadiska. Preto je kľúčové podporovať rozvoj vnútroštátnych systémov sociálnej ochrany pre všetkých členov spoločnosti s cieľom presadzovať sociálne a hospodárske príležitosti na spravodlivú transformáciu a zabezpečiť, aby sa na nikoho nezabudlo, a podporovať reformy vedúce k účinným, zodpovedným a transparentným inštitúciám, inkluzívnym politikám, dobrej správe vecí verejných, právnemu štátu a prístupu k spravodlivosti.
9. Rada zdôrazňuje význam plnenia cieľa udržateľného rozvoja č. 10 „Znížiť nerovnosť v rámci krajín a medzi nimi“. Zdôrazňuje, že monitorovanie nerovností a podávanie správ o nich má zásadný význam. V tejto súvislosti víta ukazovateľ nerovnosti (I-Marker), ktorý vypracovala Európska komisia, a využívanie posúdení distribučného vplyvu. Rada tiež odporúča čo najširšie uplatňovanie tohto ukazovateľa nerovnosti, a to aj v rámci iniciatív Tímu Európa a v súvislosti so stratégiou Global Gateway, a nabáda na jeho využívanie aj členské štáty. Rada okrem toho zdôrazňuje význam iniciatív Tímu Európa zameraných na prekonanie nerovností (hlavné iniciatívy v oblasti rovnosti) a nabáda Komisiu, aby presadzovala ďalšie iniciatívy v tejto oblasti. Pripomína tiež význam programu lepšej právnej regulácie, vrátane posúdení regulačného vplyvu, z hľadiska posilnenia súdržnosti politík v záujme rozvoja.

10. Rada pripomína, že EÚ je odhodlaná presadzovať prístup založený na ľudských právach, ktorý zahŕňa všetky ľudské práva, či už občianske, kultúrne, hospodárske, politické alebo sociálne práva, ktoré sú jadrom všetkých iniciatív súvisiacich s cieľmi udržateľného rozvoja. Zdôrazňuje, že uplatňovanie ľudských práv prispieva k znižovaniu chudoby a nerovností a k dosahovaniu všetkých cieľov udržateľného rozvoja. Dodržiavanie, ochrana a presadzovanie ľudských práv vrátane pracovných práv, ako aj demokracie a právneho štátu je naďalej prioritou.
11. Rada zdôrazňuje význam plnenia cieľa udržateľného rozvoja č. 16 „Mier, spravodlivosť a silné inštitúcie“, pretože podpora mierových, odolných, spravodlivých a inkluzívnych spoločností, uľahčenie prístupu k spravodlivosti pre všetkých a budovanie účinných, zodpovedných a transparentných inštitúcií sú predpokladmi udržateľného rozvoja. Rada pripomína svoje závery z 19. mája 2017 o sfunkčnení prepojenia medzi humanitárnou oblasťou a rozvojom, v ktorých sa vyzýva na tzv. neškodný prístup a v ktorých sa zdôrazňuje potreba zvoliť pri zásahoch v rámci rozvojovej spolupráce v nestabilných a konfliktných situáciách flexibilný prístup k plánovaniu zameraný viac na kontext.
12. Rada opätovne zdôrazňuje svoju podporu hospodárstvu zameranému na dobré životné podmienky², ktoré je jadrom Agendy 2030, a iniciatívy Nad rámec hrubého domáceho produktu (HDP). Obe tieto iniciatívy zahŕňajú nelineárnu a viacrozmernú koncepciu rozvoja, ktorá presahuje čisto ekonomické parametre.
13. Rada opätovne potvrdzuje pevné odhodlanie EÚ podporovať posilnenú občiansku spoločnosť vrátane organizácií pre práva žien a feministických hnutí, organizácií obhajujúcich práva detí a práva osôb so zdravotným postihnutím, obhajcov ľudských práv a sociálnych partnerov, ako aj priaznivé a prístupné prostredie pre občiansku spoločnosť. Zdôrazňuje význam podpory partnerských krajín pri posilňovaní demokratických procesov, sociálneho dialógu a systémov zodpovednosti. Prízvukuje, že je dôležité podporovať organizácie občianskej spoločnosti, aby boli schopné prispievať k plneniu cieľov Agendy 2030 ako samostatní aktéri dobrej správy vecí verejných a rozvoja, ako aj účasť občianskej spoločnosti na politickom a rozhodovacom procese.

² Závery Rady o hospodárstve zameranom na dobré životné podmienky (Ú. v. EÚ 2019/C 400/09, ST 13432/19).

14. Rada zdôrazňuje význam programu účinnosti rozvojovej pomoci a zdôrazňuje, že sociálna, zelená a digitálna transformácia si vyžaduje značnú a udržateľnú mobilizáciu finančných zdrojov. Rada v súlade s akčným programom z Addis Abeby konštatuje, že:
- a. ODA spolu s inými zdrojmi financovania podporuje dlhodobu udržateľnú a inkluzívny rast a je aj naďalej veľmi dôležitým zdrojom financovania a odborných znalostí pre partnerské krajiny. Je spoľahlivá a zohráva katalytickú úlohu v transformačných rozvojových procesoch a pri dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja, čo umožňuje mobilizáciu vnútroštátnych a medzinárodných zdrojov z verejných a súkromných zdrojov;
 - b. EÚ podporuje partnerské krajiny pri zlepšovaní riadenia verejných financií s osobitným zameraním na mobilizáciu domácich zdrojov. Presadzuje transformačný prístup k riadeniu verejných financií, ktorým sa riešia základné príčiny rodovej nerovnosti a nerovnosti súvisiacej so zdravotným postihnutím, pričom ho úzko spája s navrhovaním a vykonávaním politiky sociálnej ochrany. Mobilizácia domácich zdrojov si vyžaduje zabezpečenie fiškálneho priestoru, ako aj vytvorenie efektívnych a progresívnych daňových systémov. Okrem toho by sa mala zintenzívniť domáca a medzinárodná spolupráca v boji proti daňovým únikom a nezákonným finančným tokom;
 - c. v súlade so stratégiou Global Gateway sa musí viac investícií súkromného sektora zamerať na podporu udržateľného rozvoja partnerských krajín, a to vždy so zreteľom na zásadu ich vlastnej zodpovednosti. Na prilákanie súkromného financovania do dlhodobých, vysokokvalitných a udržateľných projektov je takisto nevyhnutné investovať do ľudského rozvoja a budovania kapacít, posilniť stabilné vnútroštátne a medzinárodné finančné systémy, podporovať finančné nástroje súvisiace s udržateľnosťou, ako sú zelené dlhopisy, zabezpečiť interoperabilitu rámcov a noriem udržateľného financovania a zabezpečiť primerané regulačné rámce EÚ a v prípade potreby aj mechanizmy znižovania rizika. Multilaterálne rozvojové banky a iné rozvojové fondy zohrávajú dôležitú úlohu a sú kľúčom k uvoľneniu súkromných finančných prostriedkov na podporu cieľov udržateľného rozvoja vo veľkom rozsahu.

15. Rada vyzýva Komisiu, vysokého predstaviteľa a členské štáty, aby v súlade so svojimi príslušnými právomocami:
- a. posilňovali a zviditeľňovali reakciu Tímu Európa zameranú na ľudský rozvoj v partnerských krajinách, a to najmä presadzovaním spoločného naratívu a organizovaním návštev na vysokej úrovni na mieste. Táto podpora by sa mala zamerať predovšetkým na rodovú rovnosť, uplatňovanie ľudských práv žien a dievčat, mládež a osoby v zraniteľných situáciách, ako sú osoby žijúce v chudobe, deti a osoby so zdravotným postihnutím, ako aj osoby postihnuté zmenou klímy;
 - b. posilňovali a zlepšovali spoluprácu s partnerskými krajinami s cieľom zabezpečiť inkluzívne, reprezentatívne, transparentné a zodpovedné verejné inštitúcie na všetkých úrovniach, ktoré podporujú dobrú správu vecí verejných a dôveru medzi občanmi a ich inštitúciami s cieľom zabezpečiť prevzatie zodpovednosti na miestnej úrovni, a aby podporovali plnú, rovnocennú a zmysluplnú účasť občanov a organizácií občianskej spoločnosti na rozhodovacích procesoch. V tejto súvislosti sú kľúčové zdravé hospodárske politiky a demokratické a transparentné inštitúcie zamerané na mobilizáciu domácich zdrojov a súkromné investície;
 - c. naďalej kládli veľký dôraz na podporu partnerských krajín pri navrhovaní, zlepšovaní a vykonávaní inkluzívnych, adaptívnych a všeobecne prístupných systémov a opatrení sociálnej ochrany. Mali by zahŕňať minimá sociálnej ochrany, ktoré chránia ľudí a budujú odolnosť, stimulovať udržateľné a zelené rozhodnutia a investície a aktívne umožňovať rozvoj zručností a prístup k novým dôstojným pracovným príležitostiam;
 - d. v súlade s prístupom Tímu Európa plne a účinne využívali všetky dostupné nástroje na podporu spravodlivej transformácie vrátane nástroja OSN Global Accelerator a usmernení MOP pre spravodlivý prechod na environmentálne udržateľné hospodárstva a spoločnosti pre všetkých;
 - e. využili plný potenciál európskej finančnej architektúry s cieľom urýchliť vykonávanie Agendy 2030 a podporiť zraniteľné hospodárstva, aby vymanili svoje obyvateľstvo z chudoby a zároveň chránili planétu, ako sa uviedlo na parížskom samite o novom globálnom finančnom pakte.